

12.12.2023

Valtiovarainministeriölle

Viite: VN/24735/2023**Asia:** Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Tullin rikostorjuntalain 3 luvun muuttamisesta

Hovioikeus lausuu valtiovarainministeriön lausuntopyynnön johdosta seuraavan.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi rikosentorjunnasta Tullissa annettua lakia. Ehdotetut muutokset koskevat eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja ja niiden käytön edellytyksiä. Muutosten taustalla on pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja rikosentorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin tehdyt muutokset, jotka ovat tulleet voimaan 1.10.2023 ja 10.11.2023. Hovioikeus toteaa, että hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset vastaavat pääosin sanottuihin muihin lakeihin jo tehtyjä muutoksia. Ehdotetut muutokset ovat pääosin tarpeellisia ja hallituksen esitysluonnos on lähtökohtaisesti kannatettava.

Hovioikeus toteaa, että televalvontaluvan alkamishetkeä koskeva oikeuskäytäntö on ollut yleisesti vaihtelevaa, minkä johdosta ehdotettu 6 §:n 4 momentin täsmennys luvan alkamishetkestä on tarpeellinen ja kannatettava. Myös muut 6 §:ään ehdotetut muutokset, joilla pääsäännöksi tulisi televalvontaluvan myöntämisen henkilösidonnaisuus ja ainoastaan tuntemattomien televalvonnan kohteena olevien henkilöiden osalta vaatimus tulisi kohdistaa tiettyyn telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, ovat kannatettavia. Muutosten voidaan arvioida säästävän viranomaisten resursseja. Hovioikeus pitää tarpeellisena perusteluissa olevaa täsmennystä, jonka mukaan yksittäisiä lupia sellaisille henkilön telesoitteille tai telepäätelaitteille, jotka selviävät vasta luvan myöntämisen jälkeen, ei tarvitsisi hakea, mutta myös tällaista myöhemmin aloitettua valvontaa koskee alkuperäisen päätöksen voimassaoloaika. Erityisen kannatettavana laillisuusvalvonnan ja televalvonnan kohteena olevan henkilön oikeusturvan kannalta hovioikeus pitää ehdotusta, jonka mukaan pidättämiseen oikeutetun tullimiehen tulisi tehdä televalvonnan kohteena olevista telesoitteista tai telepäätelaitteista erillinen perusteltu päätös. Vastaavasti ehdotettu täsmennys salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamista koskevaan 57 §:ään on kannatettava.

12.12.2023

Hovioikeus kiinnittää 6 §:n osalta huomiota siihen, että ehdotetussa uudessa 6 momentissa on viitattu tuntemattomaan epäiltyyn. Tältä osin hovioikeus toteaa, että säännöksessä tulisi epäillyn sijasta viitata 5 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön eli henkilöön, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Vastaava viittaus on sisällytetty ehdotuksen 44 §:ään. Myös poliisilain 5 luvun 10 §:ssä ja rikosentorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun 18 §:ssä on säädetty vastaavasti.

Voimassa olevan teknistä kuuntelua ja sen edellytyksiä koskevan 13 §:n 2 momentin mukaan teknistä kuuntelua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan. Esitysluonnoksessa on ehdotettu muutosta, jonka mukaan Tulli saisi kohdistaa pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua laitteen sijaintipaikasta riippumatta. Hovioikeus toteaa, että mahdollisten tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi ehdotuksen suhdetta 2 momentin säännökseen tulisi selventää (esimerkiksi lisäämällä ehdotukseen sanamuoto "2 momentissa säädetyn estämättä").

Ylimääräisen tiedon käyttämisen osalta esitysluonnoksessa on ehdotettu, että ylimääräisen tiedon käyttäminen sallittaisiin, kun kyse on tullirikoksena pidettävästä huumausainerikoksesta (53 §). Myös tällöin lisäedellytyksenä olisi, että ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys tullirikoksen selvittämiseksi. Hovioikeus toteaa, että ehdotus poikkeaa eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannasta, jonka mukaan välttämätöntä on, että ylimääräisen tiedon käyttämisen edellytyksenä on, että enimmäisrangaistusraja on korkeampi kuin kaksi vuotta vankeutta. Poliisilain 1.10.2023 voimaantulleen muutoksen mukaan ylimääräisen tiedon käyttäminen on sallittu, kun kyse on muun ohella huumausainerikoksesta. Ottaen huomioon hallituksen esityksestä laiksi poliisilain muuttamiseksi annettu eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 99/2022 vp) ja eduskunnan hallintovaliokunnan mietintö (HaVM 42/2022 vp) ehdotettu muutos ei anna aiheutta lausua siitä enempää.

Muilta osin ehdotetut muutokset eivät anna aiheutta lausua.

Lausunnon on hovioikeudessa valmistellut hovioikeudenneuvos Sanna Mikkola.

Presidentti

Asko Välimaa